

Ot kakvo zhiveeha prez vreme na vojnata?

Hajrija vseki den otivashe da raboti po chuzhdite kyshti, kydeto kato nagrada za truda j davaha ostatyci ot hranata i iznoseni drehi. Ponjakoga dori i schupeni igrachki za Herceg. Kypeshe i myrtyvci, a te bjaha poveche, otkolkoto prez mirno vreme. Vsjava srjada, na pazarnija den, iznasjashe na Bashcharshija bilki, koito tja i Niko berjaha po sklonovete na Trebevich i pokraj rekata. Na malkata im sergija lezhaha staratelnost podredeni snopcheta chudodejni rastenija. Vyrhu vsjava izsushena kitka beshe zakachena belezhka, na kojato malkija Herceg, s hubavija si, leko polegat pocherk, izpisvashe imeto na bilkata i vsichko, ot koeto lekuva.

Imaha vinagi BABINA DUSHICA, kojato raste po izlozhenite na slynce ridove, v krajpytnite kanavki i po sinorite: s neja se lekuvashe natroven stomah i suha kashlica. Prodavaha PELIN za podobrjavane na apetita (berjaha go kraj ogradite), a sushaha ZVYNIKA (tajnstvenija KANTARION) i LAJKA, ot koito se varjat chaeve za uspokojavane na koliki. Horata najmnogo kupuvaha bilkata ZHIVOV LJAK; shirokote mu listove se nalagaha vyrhu rani i tezhki travmi, a sluzheshe i kato siguren lek pri zmijsko uhapvane; lilav MENTOV CVJAT za bolna zhlychka i bosilek, kojto podsilva i uspokojava bolni nervi. Po vlazhnite i senchesti mesta v mrachnite gori zad avstroungarskite bunker, kydeto chesto otkrivaha nezaroveni trupove, tyrseha KISELEC, chiito lista sa dobri da zazdravjat razklateni zybi i da ukrepnat razraneni venci. Naj-goljamo udovolstvie za Herceg beshe, kogato po suhite kamenisti vyrhove na okolnite planini otkrie ha hrasta na SELIMA (na sr. miloduh), ot kojto se varjat lekove za oblekchavane na zaduha. Vjarvashe, che sred tymnozelenite lista bez dryzhki dejstvitelno

se krie njakakyv malyk mil duh i che edin den, kogato izskubnat hrasta iz koren, shte go hvane da vliza v podzemnija svjat na duhovete, kydeto se izpylnjavat vsichki zhelanija na decata. Prez proletta berjaha lipov i glogov cvjat, ot koito se varjat prijatni chaeve za lechenie na tjaloto i dushata. Hajrija go beshe nauchila da razbira nemija govor na bilkite i da razpoznava jadlivite gybi - mesestata bulka i manatarkite (koito posle narjazvaha, nanizvaha na vryv i sushaha za supa), ot otrovnite: MUHOMORKA, DJAVOLSKA GYBA i BYLVACHKA. Promykvaha se v selskite obori kato malki kradci, za da namerjat v torta' naj-vkusnata ot vsichki gybi - PECHURKATA, kojato raste ot juni do noemvri. Njakoi ot gybite jadjaha presni, a pyk drugi varjaha ili pyrzheha v tigana. MezhdU Uspenie i Rozhdestvo Bogorodichno, kogato ljatoto beshe kym kraja si, po chervenikavite sklonove na Trebevich zapochvashe da se "razpukva" leshnikyt. Iz gradinite pod Sedam shuma (Sedemte gori) berjaha vkusen kasis - malki gradinski biseri s purpuren cvjat, a sred razvalinite v izobilie rasteshe kopriva, ot kojato varjaha silna i pitatelna chorba. Herceg si spomnja i zhyltata iglika, kojato raste kraj pytja; ot nejnite lista Hajrija pecheshe zelnik. Prez esenta kradjaha tikvi ot seljanite, pechaha gi na golemi parcheta, a semkite sushaha na slynchevija pokriv na Hajriinija bordej. Staricata mu davashe da grize i smuche hranitelnija koren na sladkata rjapa i "chukancheto" na zeletu. Prirodата sama se grizheshe prez ljatoto da oblekchi njakak si glada na gradskite bednjaci. Herceg si spomnja, che po vreme na vojnata imashe mnogo mushmuli i divi skorushi. Prez edna ot voennite godini slivite bjaha rodili kato nikoga, i seljanite ot Vasin han im dadoha da si naberat tolkova, kolkoto mozheha da natovarjat na edna malka kolichka s dyrveni koleleta. Vyv vzet nazaem ot komshiite kazan, svariha shest burkana petmez ot slivi. V pykyla na tozi kazan, po chijato povyrhnost klokocheha

mehuri, sjakash se varjaha greshnici v golemi myki. Petmezyt beshe sladyk i lepkav.

Vse pak prez voennite godini Herceg beshe postojanno izmychvan ot neutolim glad. Vsichko, koeto poglyshyashe, ni naj-malko ne mozheshe da usmiri gluhoto nedovolstvo na mladija stomah. Zimnite dni donasjaha ednoobrazna do vtrysvane hrana: gletav hljab ot trici i kartofi, vechnija kachamak i rjadkata "ajnpren" chorba, kojato se gotvi ot razredeno brashno i izpyrzheni glavichki kromid s njakolko kapki maznina, ako imashe. Omryznaha mu vechnite banici ot kartofi, chieto ednoobrazie ne mozheshe da byde preodoljano dori ot izkljuchitelnoto gotvarsko vyobrazhenie na Hajrija: pecheni na parcheta ili "viti", vinagi zapazvaha syshtija si bludkav vkus. Ponjakoga s boj ili podmazvane si izvojuvashe pravoto da vyrti v dvora na gostilnicarja Hasan ryzhena, na kojto se pecheshe oven; trjabvashe s chasove ravnomerno da go vyrti i ot vreme na vreme da go poliva s bira, za da se zachervi kozhichkata mu. Shtastlivijat izbranik za тази sveshtena dlyzhnost mozheshe da topi filii hljab, doneseni ot kyshti, v sosa - stopenata loj, kojato kapeshe na chernata lamarina. Mechtaeshe si kak njakoga shte stane dostatychno bogat, za da kupi i dvata bybreka, i ovneshkata opashka, kojato ceneshe naj-mnogo. Hajrija ot vreme na vreme mieshe chiniite pri tozi gostilnicar, zatova im pozvoljavaha da si zanesat v kyshti ovneshkoto shkembe. Večer v gostilnicata stavashe opasno. Pijani vojnici streljaha s pistoleti po panica.

Herceg s okokoreni ochi gledashe vojната na vyzrastnite!